

ZAMONAVIY KASB-HUNARLARNING YOSHLAR KELAJAGIDAGI AHAMIYATI

Kenjayeva Nargiza Urinbayevna

Xorazm viloyat Shovot tumani 15- maktab psixologi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy kasb-hunarlarning yoshlar hayotidagi o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Bugungi kunda fan-texnika va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida yangi kasb va mutaxassisliklarga bo‘lgan ehtiyoj ortib borayotgani tahlil qilingan. Shuningdek, yoshlarni zamonaviy kasb-hunarlarga yo‘naltirish, ularda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish hamda mehnat bozoriga mos malakali kadrlar tayyorlashning muhim jihatlari haqida fikr yuritilgan. Maqolada zamonaviy kasb-hunarlarning yoshlarning mustaqil hayotga tayyorlanishi, bandligini ta‘minlash va jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: zamonaviy kasb-hunar, yoshlar, kasbiy kompetensiya, mehnat bozori, innovatsion texnologiyalar, kasb tanlash, raqamli texnologiyalar, malakali kadrlar, kasbiy rivojlanish, bandlik, ta‘lim tizimi, kelajak kasblari.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida jamiyatning barcha sohalarida tub o‘zgarishlar yuz bermoqda. Fan-texnika taraqqiyoti, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi hamda mehnat bozoridagi yangilanishlar zamonaviy kasb-hunarlarga bo‘lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Ayniqsa, yoshlarni zamon talablariga mos kasb-hunarga yo‘naltirish, ularning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Kasb-hunar inson hayotida muhim o‘rin tutib, uning kelajakdagi moddiy farovonligi, ijtimoiy mavqei va shaxs sifatida shakllanishiga katta ta‘sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, yoshlik davrida to‘g‘ri kasb tanlash insonning kelajak hayotini belgilab beruvchi muhim omillardan biridir. Agar yoshlar o‘z qiziqishi, qobiliyati va imkoniyatlariga mos kasb-hunarni egallasa, ular jamiyatda o‘z o‘rnini topa oladigan, mehnatsevar va ijodkor mutaxassis bo‘lib yetishadi. Hozirgi davrda an‘anaviy kasblar bilan bir qatorda dasturlash, grafik dizayn, robototexnika, sun‘iy intellekt, marketing, logistika, multimedia va xizmat ko‘rsatish sohalariga oid zamonaviy kasblar ham keng rivojlanmoqda. Texnologik taraqqiyot natijasida ayrim eski kasblarga ehtiyoj kamayib, yangi yo‘nalishdagi kasblar paydo bo‘lmoqda. Shu sababli yoshlarni zamonaviy kasb-hunarlarga tayyorlash, ularda raqamli kompetensiyalar va innovatsion fikrlashni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ta‘lim tizimida olib borilayotgan islohotlar ham yoshlarning kasbiy tayyorgarligini kuchaytirishga qaratilgan. Maktab, texnikum, kollej va oliy ta‘lim muassasalarida

zamonaviy kasb-hunarlariga oid bilimlarni berish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish hamda mehnat bozori talablariga mos mutaxassislarni tayyorlashga katta e'tibor qaratilmoqda.

Zamonaviy kasb-hunarlarini egallash yoshlarning bandligini ta'minlashda ham katta ahamiyatga ega. Bugungi kunda mehnat bozorida raqobat kuchayib borayotgan bir paytda zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan yoshlar yuqori imkoniyatlarga ega bo'lmoqda. Kasb-hunar egallagan yoshlar mustaqil hayotga tayyor bo'lib, o'z mehnati orqali jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'sha oladi. Shu bilan birga, kasbiy malaka yoshlarning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlab, ularning hayotga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bundan tashqari, zamonaviy kasb-hunarlar yoshlarning ijodkorligi, tashabbuskorligi va innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash jarayonida yoshlar yangi g'oyalarni ilgari surish, muammolarni hal qilish va yangilik yaratish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa ularning shaxsiy rivojlanishida va jamiyat taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Bugungi kunda zamonaviy kasb-hunarlar yoshlarning kelajak hayotida muhim o'rin egallamoqda. Fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida jamiyatda yangi kasblar paydo bo'lib, mehnat bozorining talablari ham tubdan o'zgarib bormoqda. Shu sababli yoshlarni zamonaviy kasb-hunarlariga yo'naltirish, ularda kasbiy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chunki zamonaviy kasb-hunarlarini egallagan yoshlar jamiyat taraqqiyotida faol ishtirok etadigan, raqobatbardosh va malakali mutaxassis sifatida shakllanadi. Zamonaviy kasb-hunarlarining asosiy xususiyatlaridan biri ularning innovatsion texnologiyalar bilan chambarchas bog'liqligidir. Hozirgi davrda dasturlash, robototexnika, sun'iy intellekt, grafik dizayn, marketing, logistika, kibermuhandislik va axborot texnologiyalari kabi yo'nalishlar keng rivojlanmoqda. Ushbu kasblar nafaqat iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi, balki yoshlarning intellektual salohiyatini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmasi bugungi yoshlar uchun zarur kompetensiyalardan biri hisoblanadi.

Yoshlarni zamonaviy kasb-hunarlariga tayyorlashda ta'lim tizimining o'rni katta. Maktab, texnikum, kollej va oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy bilimlarni berish, amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish va innovatsion texnologiyalar asosida ta'lim jarayonini olib borish yoshlarning kasbiy tayyorgarligini oshiradi. Ayniqsa, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim o'quvchilarning nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, ularda kasbiy ko'nikmalarni ham shakllantiradi. Kasb-hunarga yo'naltirish jarayonida o'quvchilarning qiziqishi, qobiliyati va individual xususiyatlarini hisobga olish

muhimdir. Har bir yoshning o'ziga xos qiziqishi va iste'dodi mavjud bo'lib, ular to'g'ri yo'naltirilganda katta natijalarga erishishi mumkin. Shu sababli maktab psixologlari va pedagoglar tomonidan o'quvchilarning kasbiy moyilliklarini aniqlashga qaratilgan testlar, suhbatlar va treninglar tashkil etilishi zarur. Bu esa yoshlarning o'z qobiliyatiga mos kasb tanlashiga yordam beradi. Zamonaviy kasb-hunarlar yoshlarning bandligini ta'minlashda ham muhim omil hisoblanadi. Bugungi kunda mehnat bozorida malakali mutaxassislariga bo'lgan talab ortib bormoqda. Ayniqsa, texnologik bilim va amaliy ko'nikmaga ega bo'lgan yoshlar ish topishda katta imkoniyatlarga ega bo'ladilar. Kasb-hunar egallagan yoshlar o'z mehnati orqali iqtisodiy mustaqillikka erishadi, jamiyatda o'z o'rnini topadi va oilaviy farovonligini ta'minlay oladi. Bundan tashqari, zamonaviy kasb-hunarlar yoshlarning ijodkorlik va tashabbuskorlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Innovatsion texnologiyalar asosida ishlash jarayonida yoshlar yangi g'oyalarni ilgari surish, muammolarga kreativ yondashish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa ularning shaxs sifatida rivojlanishiga va ijtimoiy faolligining oshishiga xizmat qiladi.

Hozirgi davrda tadbirkorlikka oid kasblarning rivojlanishi ham yoshlar uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Yoshlar turli biznes loyihalar, startaplar va innovatsion g'oyalar orqali o'z faoliyatini boshlash imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Ayniqsa, axborot texnologiyalari va internet tarmoqlari orqali masofadan turib ishlash imkoniyatlarining kengayishi yoshlarning bandligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Kasb-hunar egallash yoshlarning nafaqat iqtisodiy, balki ma'naviy va psixologik rivojlanishida ham katta ahamiyatga ega. Mehnat qilish, jamiyatda foydali faoliyat bilan shug'ullanish yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, mas'uliyat hissini shakllantiradi va hayotga bo'lgan ijobiy munosabatini kuchaytiradi. Kasb egallagan inson jamiyatda o'z o'rnini topib, o'z salohiyatini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shuningdek, zamonaviy kasb-hunarlarini egallash orqali yoshlarda doimiy o'rganish va o'z ustida ishlash ko'nikmasi shakllanadi. Chunki zamonaviy texnologiyalar tez yangilanib borayotganligi sababli mutaxassislar muntazam ravishda yangi bilimlarni egallab borishlari talab etiladi. Bu esa yoshlarda hayot davomida ta'lim olish madaniyatini rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy kasb-hunarlar yoshlarning kelajak hayotida muhim o'rin tutadi. Fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida mehnat bozori talablari o'zgarib borayotgan bir davrda yoshlarning zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi zarur hisoblanadi. Ayniqsa, axborot texnologiyalari, dasturlash, robototexnika, marketing va boshqa innovatsion yo'nalishlarga oid kasblar yoshlar uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Zamonaviy kasb-hunarlarini egallash yoshlarning nafaqat bandligini ta'minlaydi, balki ularning mustaqil hayotga

tayyorlanishi, iqtisodiy barqarorligi va shaxsiy rivojlanishida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Kasb-hunar egallagan yoshlar jamiyatda o‘z o‘rnini topa oladigan, raqobatbardosh va malakali mutaxassis sifatida shakllanadi. Shu bilan birga, zamonaviy kasblar yoshlarning ijodkorligi, tashabbuskorligi va innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Yoshlarni kasb-hunarga yo‘naltirishda maktab, oila va jamiyat hamkorligi alohida ahamiyatga ega. O‘quvchilarning qiziqishi, qobiliyati va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ularga to‘g‘ri yo‘l-yo‘riq ko‘rsatish kelajakdagi muvaffaqiyatning muhim omili hisoblanadi. Ta’lim tizimida zamonaviy kasb-hunarlarga oid bilim va amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish esa yoshlarning mehnat bozoriga moslashuvini ta’minlaydi. Zamonaviy kasb-hunarlarni egallash bugungi yoshlar uchun muhim ehtiyoj bo‘lib, ularning kelajakdagi muvaffaqiyati va jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli yoshlarni zamonaviy kasb-hunarlarga yo‘naltirish, ularda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish va innovatsion fikrlashni rivojlantirishga doimiy e’tibor qaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Yo‘ldoshev J.G‘. **Ta’lim menejmenti va boshqaruv asoslari**. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017..
2. G‘oziev E.G. “Umumiy psixologiya”. – Toshkent: O‘qituvchi, 2008.
3. Davletshin M.G. “Yosh davrlari va pedagogik psixologiya”. – Toshkent: O‘qituvchi, 2005.
4. Rasulov A. “Maktab psixologiyasi asoslari”. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.
5. Ziyonet axborot-ta’lim portali materiallari: www.ziyonet.uz
6. UNESCO. “School Violence and Bullying: Global Status Report”. – Paris, 2019.